

Jimmie

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: TriArt

Rek för åk 9 - gymnasiet

Jimmie är en film om flykt i ett slags "tänk om-scenario", upplevt genom ett barns ögon. När stridsplan förmörkar himlen och det skjuts på gatorna någonstans i Sverige tvingas fyraårige Jimmie och hans pappa fly till ett säkrare land. Resan kommer att sammansvetsa far och son genom vedermödor, men även splittra deras gemensamma dröm. Filmen belyser hur människor som tagit tryggheten för givet tvingas anpassa sig till en ny situation och hur kriser både tar fram goda och sämre sidor hos oss alla.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig från åk 9 till gymnasiet, är just en rekommendation. Man väljer själv om man vill ta upp ett eller fler teman ur frågeställningarna och/eller om man kan viga lite mer tid till fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant och intressant just för dem.

Filmen och läroplanen

Jimmie är en film som formulerar sig kring ett dagsaktuellt tema. Att tvingas fly sitt land på grund av konflikter. Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor. Politiska, sociala och ekonomiska band sammanlänkar i dag människor i olika samhällen över hela världen. Eleverna ska vidare lära sig analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv. Utifrån filmen finns möjlighet att diskutera dels hur immigration till Sverige har sett ut förr och nu. Även hur Sverige en gång i tiden hade en stor migration, inte minst till USA. *Jimmie* som vänder på perspektivet flykt kan bli en utgångspunkt för diskussioner om hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen och vilka rättigheter vi i Sverige länge tagit för givet.

Handling

Det är skymningsljus över ett mörkt vatten där fyraårige Jimmie försöker hålla huvudet ovan vågorna medan han ropar efter sin pappa. I nästa scen frågar en vänlig man vad Jimmie heter, var hans föräldrar är och om han har ett pass. Fortsättningsvis kommer filmen att i tillbakablickar beskriva tiden innan och från den dagen Jimmie och pappan flyr från något som liknar en krigssituation, hur de kommer bort från varandra och sedan återförenas. En del av vandringen gör Jimmie tillsammans med en annan familj som också är på flykt.

Jimmies mamma är sedan tidigare försvunnen men pappan kan inte riktigt förklara varför. Han vet inte vad som hänt henne, bara att hon en dag inte kom hem och att han letat förgäves. När det skjuts på gatorna i deras hemstad och situationen blir ohållbar bestämmer sig pappan för att de ska ta sig till ett säkert land. Flykten sker med bil, till fots, på lastbilsflak och med sjöodugliga båtar. De passerar gränsövergångar, jagas av vakter med hundar i natten, motas bort med vattenkanoner när

de försöker passera nya gränser och hamnar i tillfälliga läger på sin flykt söderut genom namnlösa delar av Europa. När Jimmie under resans första del är tillsammans med sin pappa försöker denne hålla humöret uppe och roa sonen med lekar och sagor, även om de tvingas sova i ett bilvrak, under bar himmel eller på parkbänkar. Även den andre mannen tar väl hand om Jimmie fast han har en egen familj att se efter. Jimmie får två nya lekkamrater i hans två döttrar Ida och Amanda. När Jimmie till slut återförenas med sin pappa laddar de för den sista etappen av resan. De pantsätter guldsmycken som tillhört mamman och betalar en människosmugglare för plats på en båt som ska ta dem över havet till platsen som ska bli deras framtid. Båten visar sig vara i uselt skick och överfull med flyende människor. Efter en explosion i motorn börjar det brinna och alla tvingas att slänga sig i havet. Jimmie och hans pappa tappar bort varandra och pappan förblir försvunnen efter att Jimmie räddats upp i en båt. Jimmie förs till en enkel vårdklinik på en närliggande ö. I filmens sista bild sitter han ensam på en säng och pillar på en plastleksak.

Flykt

Jimmie handlar om att fly från allt det man tagit för givet. Ett hem, en familj, trygghet, vänner och en fast plats i livet. Jimmie och hans pappa lever till en början under ett oidentifierat hot från okända krafter eller grupper, en situation som eskalerar. Kanske handlar det om ett inbördeskrig. Osäkerheten på gatorna blir allt större. Stridsplan och helikoptrar stryker längs himlen och de tvingas uppsöka skyddsrum. In i det längsta försöker de ändå upprätthålla den vardag de känner till.

- När uppfattar pappan att situationen är ohållbar och att deras enda lösning är att fly?
- Filmen hushåller med det överskådliga men ger oss fragment av en situation som förvärras. Hur bygger filmen upp hotet och ett stegrande krigsscenario?
- Jimmies och pappans flykt kommer att bestå av många umbäranden. Vilket motstånd och vilka faror utsätter de sig för? Vilka människor möter de längs vägen?
- Pappan i den familj som tar hand om Jimmie behandlar honom som sitt eget barn. Han säger att han hade velat att om något hände hans

Bild: Tri Art

Bild: TriArt

döttrar hade han önskat att någon främmande gjorde samma sak för dem. Hur resonerar han? Hur reagerar hans fru på att de tar sig an Jimmie?

- Att vara på flykt innebär en enorm fysisk och psykisk press. Man kanske inte bara har sig själv, utan barn och äldre att sörja för. Fundera över hur vi människor fungerar i sådana situationer. Vilka goda respektive sämre sidor av oss själva kommer fram? Hur speglas detta i filmen?

- ”Vi är på väg mot annan liv!” (sic), ropar Jimmie glatt när de sitter i en båt på väg mot framtiden. Man flyr inte bara bort från något, utan också till något. Pappan försöker skapa en målbild för deras resa, både för Jimmie och sig själv. Hur beskriver pappan det nya landet för Jimmie?

- Vad lämnar de i form av trygghet, vanor, vänner och gemenskap? Vad är det som gör att de ändå flyr och tvingas kapa alla sina band till trygghet?

- Jimmie har en liten ryggsäck där han får packa med sig ett gosedjur. Vad skulle ni ta med om ni måste välja några ägodelar som betyder mycket för er?

Barnperspektiv

Jimmie är framför allt en berättelse ur ett litet barns perspektiv. Fyraåriga Jimmie är med i så gott som varje ruta och kameran intar en position där världen och skeenden betraktas från hans horisont. Vi ser hans reaktioner, hans blick på det som händer. Kameran förhåller sig hela tiden lågt med kort skärpedjup och ett begränsat bildutsnitt, vilket gör vår identifikation med Jimmie nära och tät. Det är också hur ett barn upplever en lång resa som står i fokus. Hur små glädjeämnen, rutiner och skratt blir viktiga för att hålla humöret uppe och rädslan borta.

Inte minst är *Jimmie* skildringen av förhållandet mellan en pappa och hans son och hur man som förälder försöker göra allt för sitt barn. Relationen mellan far och son, som spelas av regissören Jesper Ganslandt själv och hans egen son Hunter, är filmens hjärta och nav. Flykten kommer både att sammansvetsa och skilja dem åt.

- Kameran snävar in världen så vi endast ser en begränsad del av om-

givningen. Precis som ett litet barn som inte bara rent fysiskt inte kan blicka långt, utan också saknar erfarenheter för att överblicka konsekvenser och vad som verkligen kan vänta i tid och rum. Hur upplever vi som publik denna svårighet att överblicka miljöer och det obegripliga i vad som händer? På vilket sätt gör det konsekventa perspektivet att vi delar upplevelsen på ett särskilt sätt? Vilka scener upplever ni som hotfulla?

För att muntra upp barnen i skyddsrummet sjunger man ramsor och läser högt ur Astrid Lindgrens *Madicken*. Under flykten bli det viktigt för pappan att Jimmie känner sig trygg och framför allt får vara barn. Jimmie och pappa brukar tävla i att borsta tänderna och pappan försöker under vandringen upprätthålla den lilla ritualen, om än utan el i tandborsten.

- En återkommande följeslagare är Alfons Åberg. Inte bara finns där en pojke och hans pappa. Där saknas en mamma, vilket är den stora sorg och förtvivlan som Jimmie bär med sig. Vad betyder böckerna om Alfons Åberg för Jimmie? På vilket sätt identifierar han sig med honom? Hur förklarar pappan mammans försvinnande, och hur håller han tanken på att de tre ska återförenas levande för Jimmie?

- Pappans röst hörs flera gånger i en voice-over. Hur kan man tolka denna berättarröst? Vad hoppas pappan på för sin son? Vad fruktar han mest?

De barn som finns i filmen skrattar och leker så fort de får en chans. Vid ett till synes hastigt upprättat flyktingläger spelar barnen fotboll bland pölarerna och när Jimmie och vännerna Ida och Matilda möter kor och några glada hundar får de skratta och busa.

- Jimmie är tålmodig. Accepterar vad de måste göra även om han inte vet varför. Barn på flykt kan verka tåligare än andra barn. Vi har alla sett dokumentära bilder av familjer på flykt. Hur de går snällt mil efter mil i dåliga skor utan att klaga. Barn till och med föds och växer upp i tältläger. Men man ser också bilden av glädjen i att hitta på något att leka med. Vilka gånger blir Jimmie ledsen och rädd? Hur tror ni flykt präglar barn? Är det minnen man kan komma över?

En flätad berättelse i olika plan

Filmen arbetar med flera berättarplan och hoppar i tiden samtidigt som den väver samman dessa olika plan känslomässigt. Filmen inleds med att Jimmie ligger i vattnet och ropar efter sin pappa. Vad som hänt är oklart. Därefter följer en scen där Jimmie tas om hand av en annan pappa som också är på flykt. Sedan följer en tillbakablick till tiden innan flykten med Jimmie och hans pappa i sovrummet. Den begränsade informationen i bilderna skapar ovisshet om var vi befinner oss, även om vi förmodligen tänker oss ett svenskt sammanhang. Växlingen mellan de olika tidsplanen gör det också svårare att orientera sig i tid och rum.

- Fundera över varför regissören valt att inte berätta historien i kronologisk ordning. Varför tror ni att han har flätat samman bilderna från när Jimmie vandrar med sin egen pappa och de där han vandrar med en annan pappa?
- I den första etablerande bilden när Jimmie befinner sig ensam på djupt vatten har han ingen flytväst, vilket han har de gånger han åker båt och sedan hamnar i vattnet. Bilden blir på så sätt fristående från själva handlingen. Hur kan man tolka den här bilden på ett mer symboliskt plan? Vilken känsla uttrycks?

Fotografen Måns Månssons foto fångar i blågrå toner den hotfulla stämningen där helikoptrar mullrar över en stad i ruiner. Under flykten växlar det mellan ljusa heta dagar, vackra sommarkvällar med solnedgång, och nätter där dramatiken utspelar sig främst på filmens ljudspår.

- Flera scener utspelar sig i vatten. Med vågor som dränker hela bilden, eller Jimmie som ses gunga runt utan kontroll i vågorna. Ömsom över ömsom under ytan. I en scen ligger ett dussintals människor i havet efter att gummibåtarna skurits sönder med endast flytvästarnas lampor blinkande som stjärnor på en natthimmel. I scenen därpå förs de bort av beväpnade män med hundar i mörkret. För att i nästa se en ännu yngre Jimmie som äter mat framför tv-favoriten Bon. Fundera över hur filmen arbetar med de olika miljöerna. Dag kontra natt. Vackra landskap kontra torftiga platser. Trygghet kontra kaos.
- Hur förändras landskapet så vi märker att de kommer längre och längre bort från det som vi uppfattar som nordiskt?

Dialogen är sparsmakad där enstaka repliker på engelska, tyska och serbiska, kroatiska och bosniska talas i bakgrunden. Det övriga ljudet och Jon Ekstrands musik är en desto vitalare del av berättandet. Vi hör mycket mer än vi ser. Exempelvis används mycket förstärkta atmosfäriska ljud som hostningar, barngråt och ljudet av skor mot grus. Men också dramatiska ljudeffekter. Om det finns tid kan man här välja att studera någon scen där ljudet är avgörande för berättandet närmare. Testa att se scenen utan ljud och att lyssna på den utan bild. Jämför sedan upplevelserna.

Välj förslagsvis att titta närmare på någon av följande scener:

- Scenen där Jimmie och hans pappa tar bilen för att fly.
- Scenen vid gränsövergången på en skidort där Jimmie och hans familj försetts med skidutrustning för att få dem att smälta in bättre.
- Scenen där Jimmie och hans pappa gömmer sig i det höga gräset på ett fält och beväpnade, maskerade män närmar sig.

Identifikation/empati

Med *Jimmie* har Jesper Ganslandt velat skapa ett omvänt perspektiv av vad det innebär att vara på flykt. Drygt 60 miljoner människor är på flykt världen över just nu. 10 miljoner är barn. Förutom det givna barnperspektivet har regissören velat undersöka ett slags 'tvärtomscenario' där flyktingströmmen går från det lugna trygga Skandinavien, söderut genom Europa fram till det Medelhav där människor vanligtvis försöker

ta sig norrut. Här vill de istället till varje pris söderut.

Filmen har mött en del kritik där man menat att det faktum att man valt att ha en liten blond pojke i huvudrollen ogiltigförklarar publikens förmåga att enbart känna empati för personer som liknar dem själva. Kritiken menar att filmen utgår från en vithetsnorm och förringar de upplevelser som människor som verkligen har genomlevt flykt bär med sig.

Regissören Jesper Ganslandt skriver själv på filmsajten POV: "Läser att någon tycker att man inte får använda vita människor på film för att väcka empati för verkliga människor i verklig flykt. Av annan hudfärg. Det är en konstig åsikt och dessutom en missuppfattning av filmen. Jag har inte gjort den här filmen med målet att väcka en slumrande empati hos en avtrubbad nordeuropeisk befolkning."

- Hur tänker ni kring dessa frågor. Är det avgörande att publiken, oavsett vilket ursprung eller erfarenheter den har, kan spegla sig själv i det de ser på film för att kunna identifiera sig och känna empati, eller är det andra saker som får åskådaren engagerad? Vilka fördelar har greppet att vända på perspektivet? Vilka nackdelar?
- Man talar mycket om representation inom filmen. Vad innebär det? Vilka perspektiv och vilka röster kommer till tals? Vilka människor representeras? Vem får berätta vems berättelse?
- Film är fiktivt berättande, oavsett om den kallar sig fiktion eller dokumentär. *Jimmie* är uppbyggd som ett 'tänk om-scenario', åtminstone för majoriteten av den svenska publiken som aldrig behövt fly eller ens övervägt tanken. Svenska medborgare kan idag vifta med sitt pass och resa vart de vill i världen. Vilka nya insikter kan filmen ge? Vilka tankar bär ni med er från filmen? Kan ni placera er själva i filmens scenario?
- I Sverige bor även många som precis har flytt eller har föräldrar som har erfarenheter från uppbrott och flykt. I många vittnesmål från människor som kommer från Syrien, ett land har plågats av inbördeskrig sedan 2011, berättas om hur de flesta levde just 'vanliga' trygga liv innan det slogs i spillror. Med familj, skola, universitetsstudier, bra arbeten, kanske ett eget hus med trädgård och framtidsplaner. På vilket sätt kan Jimmie påminna oss om människors likheter och delade grundbehov?
- En annan kritik som förekommit är att berättelsen inte placeras i någon verklig kontext. Det vill säga, vi får inte reda på varför de flyr, vilka de är och varför de inte kan stanna på vissa platser. En liten mini ryggsäck och att Jimmie skickar en flaskpost till vännen Nils i Stockholm är några få ursprungsmarkörer. Fundera över styrkor och svagheter med detta sätt att berätta. Skulle berättelsen kännas mer eller mindre angelägen om den gick att koppla till ett mer specifikt skeende?

Inspelningen tog plats i Österrike, Slovenien och Kroatien men några nationer nämns inte. Det icke specifika är enligt regissören själva idén. Filmen är löst baserad på verkliga vittnesmål från personer som har flytt sina hem både i nutid, på 1980-talet och även under andra världskriget.

- Krig och konflikter uppstår hela tiden ur nya situationer. Medan människan genom decennierna förblir de samma med liknande förhoppningar och gemensamma rädslor. Vilka saker i livet brukar vi beskriva som grundläggande rättigheter för människor? Hur uttrycks och efterföljs de?
- De vuxna har inga namn i filmen. Endast barnen nämns vid sin namn. Varför tror ni att regissören har valt den skillnaden? Varför tror ni att regissören kallar barnet just Jimmie?

Tips på fördjupning

Filmer

In This World (Michael Winterbottom, 2002, Storbritannien)

Mediterranea (Jonas Carpignano, Italien, Frankrike, USA, 2015)

Bortom Lampedusa (Gianfranco Rosi, Italien, 2016)

The Road (John Hillcoat, USA, 2009)

Kortfilm med syriska flyktingar som berättar:

<https://www.theatlantic.com/video/index/541620/refuge-syrian-refugee-short-film-movie-matt-firpo/>

Boktips

Om det var krig i Norden av Janne Teller, Lilla Piratförlaget 2012

Sidonie & Nathalie av Sigrid Combüchen, Nordstedts 2017

Tidningsartiklar att läsa vidare

Regissören Jesper Ganslandt om Jimmie:

<http://www.povfilm.se/30/jesper-ganslandt-om-jimmie/>

Recension i Variety:

<http://variety.com/2018/film/reviews/jimmie-review-1202677259/>

Hynek Pallas artikel om vithetsnormen i GP:

<http://www.gp.se/kultur/kultur/vita-flyktingbarn-pa-film-for-latt-losning-komplext-problem-1.5253475>

Läs mer om vad Rädda Barnen gör för att hjälpa barn på flykt.

Och vad du kan göra om du vill hjälpa:

https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-pa-flykt/?gclid=EAIaIQobChMI9z4qbXV2gIVjMCyCh10vA-j3EAAAYASAAEgLYX_D_BwE

Produktionsuppgifter

Sverige 2018

Manus & regi: Jesper Ganslandt

Producent: Juan Pablo Libossart, Hedvig Lundgren, Jesper Ganslandt & Jesper Kurlandsky

Foto: Måns Månsson

Klippning: Magnus Svensson

Musik: Jon Ekstrand

Medverkande: Hunter Ganslandt, Jesper Ganslandt, Christopher Wagelin, Ella Wagelin, Adela Wagelin

Distribution: TriArt Film

Tekniska uppgifter

Längd: 90 min

Censur: 11 år

Svensk premiär: 2018-04-13

Distribution: TriArt

Redaktion

Text: Louise Lagerström

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, maj 2018

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken filminstitutet.se/boka-skolbio kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.